

Drikkevaner på Krigsskolen

Har vi en sunn drikkekultur på Krigsskolen?

KRIGSSKOLEN

Christian Støring Bakken

Militære studier ledelse og landmakt

Emne fordypning

Krigsskolen

2015

Antall ord: 9647

I. Forord

Denne oppgaven er skrevet som en del av bachelorutdanningen ved Krigsskolen. Oppgaven er en fordypningsoppgave innenfor et valgt fagfelt. Temaet for denne oppgaven ble valgt på bakgrunn av diskusjon med fagpersonell og undertegnedes interesse for temaet om profesjonsverdier og holdninger.

Utbyttet av oppgaven har vært stor i form av kartlegging av drikkekulturen på Krigsskolen blant kadettene på operativ linje, samt dypdykket innenfor hvordan dette emnet påvirker offiseren og profesjonen.

Takk til:

- Fredrik Nilsen
- Bjørnar Hannemyr & Inger Marie Meen
- Kull Krebs, Linge og Sønsteby

For veiledning, støtte, faglig innspill og ekspertise.

Støtte til å gjennomføre fordypningsoppgaven.

Ærlige svar på et krevende spørreskjema.

Christian Støring Bakken

Kadett

Krigsskolen

Oslo, april 2015

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Problemstilling.....	1
1.3	Avgrensning.....	1
2	Teori	3
2.1	Alkoholforbruk	3
2.1.1	Effekter.....	4
2.1.2	Gjennomsnittets forbruk i Norge	5
2.2	Kultur.....	6
2.2.1	Kulturens betydning	7
2.2.2	Fremmende faktorer	8
2.2.3	Hemmende faktorer.....	8
2.3	Drikkekultur.....	9
2.3.1	I Samfunnet	9
2.3.2	Alkohol i Forsvaret.....	10
2.4	Hvilke verdier gjelder for en offiser?	11
2.4.1	RAM.....	11
2.4.2	Hærens Offiserskodeks	13
3	Metode	14
3.1	Forskningsdesign	14
3.2	Utvalg	15
3.3	Instrumenter.....	15
3.4	Datainnsamling	18
3.5	Databehandling	19
3.5.1	Korrelasjon	19
3.6	Metodekritikk	20
3.6.1	Utvalget	20
3.6.2	Innhenting av data	20
3.6.3	Mengden på innhentet data hentet.....	20
4	Resultat	22
4.1	Prosentvise tall som er av verdi mot studiet	22
4.2	Resultater fra t-tester	23
4.3	Resultater fra fritekst spørsmål.....	25
5	Diskusjon	27
6	Konklusjon	31
7	Referanser	33

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Den militære profesjonen er både psykisk og fysisk krevende. Som soldat og befal er det forventet at en presterer både på fysiske og psykiske arenaer over tid. Spesielt stiller det krav til det psykiske aspektet ved lederstillinger i forsvaret. I tillegg til å ta vare på seg selv, skal en løse oppdrag og ta vare på sine menn (Forsvarets overkommando/Hærstaben, 1974, s31). Forsvaret er drevet av kjerneverdiene *respekt, ansvar og mot* (RAM). Kjerneverdiene skal hjelpe soldaten til å ta de riktige valgene samt bidra til at soldaten kan representere det forsvaret står for. RAM skal være det som ligger til grunn for all virksomhet i Forsvaret (Forsvaret, 2011). Forsvaret bruker alkohol bevisst som en sosialiseringfaktor og som en barrierebryter (Skjæveland, 2008). I følge Skjæveland (2008) vil en liberal holdning til alkohol kunne føre til at alkoholen blir anvendt som et alternativ for å mestre problemer. Disse aspektene utforskes nærmere i denne bacheloroppgaven.

1.2 Problemstilling

Med det som har blitt nevnt tidligere, er forfatteren interessert i å se nærmere på drikkekulturen på Krigsskolen, og hvorvidt Krigsskolens drikkekultur er sunn med tanke på de verdiene Forsvaret har som grunnlag. Problemstillingen for denne oppgaven er følgende:

«Speiler drikkekulturen på Krigsskolen de verdiene hæren vil at en offiser skal stå for?»

1.3 Avgrensning

Oppgaven handler om drikkekulturen på Krigsskolen. I oppgaven anvendes de tre operative kullene som informanter til spørreundersøkelsen. Ingeniørkullene er ekskludert i denne oppgaven på grunn av tidsbegrensninger. De operative kullene står for majoriteten av

kadettene på Krigsskolen, så undersøkelsen vil fortsatt kunne gi et godt bilde på alkoholvanene og drikkekulturen på Krigsskolen. Problemstillingen tar for seg drikking i forbindelse med kultur, og oppgaven omfatter ikke de fysiologiske bivirkningene det er ved et alkoholforbruk. Med fysiologiske bivirkninger menes de skadelige virkningene alkohol har på kroppen.

2 Teori

2.1 Alkoholforbruk

Alkoholforbruk kan defineres som det å konsumere drikke som inneholder etanol (Hånes, 2015). Det dreier seg om hvor mye og hvor ofte et individ drikker alkoholholdige drikker. Alkoholforbruk kan kategoriseres som *lavt*, *normalt*, *akseptabelt*, *høyt*, *risikofyllt* og *skadelig* (Tidligintervensjon, u.å; AKAN, u.å.).

Alkoholnivået i kroppen måles med en enhet som kalles promille. Hvis man tar en blodprøve og finner en promille på 1 vil det si at vedkommende har 1 gram alkohol pr liter blod i kroppen (Folkehelseinstituttet, 2015).

Alkohol forbrennes hovedsakelig i leveren. Det skjer også en forbrenning i magesekken før alkoholen når blodet, denne prosessen påvirkes av et enzym som heter ADH (alkohol dehydrogenase). Forbrenningen i magesekken har liten til ingen effekt dersom alkoholen drikkes på tom mage. Hvis en har spist et godt måltid før man inntar alkohol vil produksjonen av ADH øke, og oppimot 20 % av alkoholen du får i deg kan forbrennes. Forbrenningen i leveren skjer med en jevn hastighet, gjennomsnittlig med 0,12-0,18 promille pr. time (Hånes, 2015).

En enhet er ofte det som blir brukt for å måle hvor mye som blir drukket. En enhet har forskjellige verdier rundt om i verden, i Norge er en standardenhet ca. 12-15 gram alkohol (Hånes, 2015). Under er det en tabell tatt ut av Statistisk sentralbyrå [SSB] sin levekårsundersøkelse som gir et bilde på hva en enhet er.

Type	Pils		Sterkt øl	Vin		Hetvin		Brennevin	
Mengde	0.33l	2 ½-litere	2x 0.33l	1 Glass	1 Flaske	1 Lite glass	1 Flaske	4cl	1 flaske
Alkohol enheter	1	3	3	1	6	1	10	1	18

(Figur 1. Oversikt over alkoholenheter brukt av SSB under levekårsundersøkelse)

2.1.1 Effekter

Alkohol påvirker sentralnervesystemet fordi alkoholen kan passere over kroppens cellemembran og over blod-hjerne barrieren (Hånes, 2015). Mennesker er forskjellige, og påvirkning av alkohol kan variere fra person til person, men de vanligste effektene er økt lykkefølelse, økt risikovillighet, økt impulsivitet, kritikkløshet og redusert feilkontroll. Det kan også føre til en svekket hukommelse, en bevissthetsreduksjon og redusert bedømmelsesevne. Faren for skader, ulykker og vold øker også ved beruselse av alkohol (Hånes, 2015).

Alkoholens virkning på kroppen er avhengig av konsentrasjonen i blodet. Som nevnt tidligere er det store variasjoner fra person til person. I følge Kessing (2014) vil en ofte allerede ved 0,5 i promille starte å føle seg lettere påvirket. Ved 1 til 2 i promille vil de aller fleste se påvirket ut, de vil begynne å se trette og sløve ut. Når man har ca. 1,5 i promille vil de fleste begynne å få problemer med hukommelsen, og ved en svært høy promille kan åndedrettssenteret i hjernen bli påvirket. En promille på 3 vil kunne være dødelig i de fleste tilfeller (Kessing, 2014).

Det er som regel en forskjell mellom hvor mye menn tåler i forhold til kvinner, dette skyldes at alkoholen løser seg opp i vannholdig kroppsvev, som for eksempel muskelmasse. Forskjellen mellom menn og kvinner er at menn har høyere andel vann i kroppen grunnet en større muskelmasse. Som en tommelfingerregel fordeler alkoholen seg i 60-80 % av kroppsvekten til en mann, mens hos kvinner er det mellom 50-70 % (Hånes, 2015). Det er en av grunnene til at kvinners anbefalte inntak av alkohol er lavere enn hos menn.

Grensen for hva som betegnes som skadelig forbruk er mye omdiskutert. Risikofylt drikking defineres som når en mann drikker 21 enheter i uken eller en kvinne drikker 14 enheter (Reid et al, 1999). Et høyt alkohol forbruk har blitt definert som 14 eller flere enheter i uken for menn og 7 enheter eller mer for kvinner av *The National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism* (2005). Langvarig høyt forbruk øker sjansen for å bli utsatt for ulykker, samtidig øker risikoen for å utvikle en avhengighet av alkohol, alkoholisme (Kessing, 2014). Det er viktig å nevne at dette kun er veiledende verdier. Det er fortsatt vanskelig å lage en eksakt

verdi på forbruk siden det er store forskjeller fra person til person på hvor mye de tåler og hvilke helseeffekter det har på dem. Det er mange faktorer som er i spill som alder, kjønn, vekt, medisin forbruk og sykdommer (National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism [NIAAA], 2005).

Det skadelige aspektet ved alkoholforbruk blir vanligvis målt ut fra to parametere, det totale volumet og drikkemønsteret (World Health Organization, 2015). Med drikkemønsteret menes hvor, når og hvordan man drikker alkohol. Drikkevanene kan være jevnlige eller varierende. «Binge-drinking» eller sporadisk stordriking er definert som et drikkemønster som gir en promillen på 0,8 eller høyere. Det tilsvarer for en «vanlig» voksen å drikke 5 enheter (menn) eller 4 enheter (kvinner) i løpet av en 2 timers periode (NIAAA, 2003). Sporadisk stordriking sees på som en måte å misbruke alkohol på (Center for Disease Control and Prevention, 2014).

2.1.2 Gjennomsnitts forbruk i Norge

I Norge er det gjort en del kartlegging i forhold til gjennomsnittsforbruket av alkohol. Dataen er i hovedsak hentet ved å registrere salget av alkohol. I Folkehelse rapporten (2014) estimeres det et gjennomsnittsforbruk på ca. 8 liter ren alkohol per år, for personer over 15 år. Her har de regnet at 1,6 liter kommer fra uregistrert kjøp. Antall liter kjøpt var 6,2 liter (Christophersen et al, 2015).

Menn drikker generelt mer enn kvinner, og de med høyere utdanning drikker mer enn de som har lav utdanning. Det blir også drukket mer alkohol i byer enn ute på landet, da spesielt i Oslo og områdene rundt (Horverak et al, 2007, s 204). Det er også vist til en stadig økning i forbruket hos nordmenn. Dette kan sees i rapporten til Horverak og Bye fra 2007 der de ser på data fra 1973-2004. I følge Folkehelse rapporten (2014) har alkoholkonsumet i Norge økt med 40 % siden tidlig 1990-tallet.

2.2 Kultur

Kultur er et vidt begrep som kan ha flere betydninger. Begrepet ble opprinnelig brukt om jordbruk, og ordets latinske betydning er «dyrking». Begrepet kultur anvendes også i forbindelse med produksjon av vin og lignende, eller oppdrett av fisk, planter, dyrking av bakterier (bakteriekulturer) (Schackt, 2014). Det finnes mange definisjoner på hva kultur er, Kroeber og Kluckhohn (1952) hadde 164 definisjoner i sin bok. Dette er med på å illustrere hvor bredt ordet kultur er.

Den formen for kultur som er relevant for oppgaven er den som omhandler tanke-kommunikasjon- og adferdsmønstre. Innenfor antropologien defineres kultur ofte i det kognitive planet, der begrepet blir brukt til å forklare atferd og hendelser. Begrepet anvendes også i forhold med kommunikasjon med tanke på symboler, språkbruk og fortolkninger (Schackt, 2014). Det er derimot vanskelig å komme med en definisjon på begrepet kultur innenfor disse rammene. Det har noe med at kultur er et begrep som brukes som en abstraksjon for å kunne forstå og analysere en komplisert sosial virkelighet (Bang, 2011, s22).

Organisasjonskultur bygger på antropologiske aspekter, og vil være relevant i denne oppgaven. Organisasjonskultur kan forklares på mange måter, men omtales ofte som «hvordan vi gjør ting her». Begrepet tar for seg hvordan sosiale systemer utvikler kulturer. Nasjoner, bedrifter, lag og små enheter som parforhold kan representere et sosialt system. Organisasjonsforskere er i stor grad påvirket av hvordan antropologien beskriver kultur, og bruker ofte sosiologiske og sosialpsykologiske begreper til å definere organisasjonskultur (Bang, 2014, s21). Krigsskolen vil ha en organisasjonskultur bygget på regler, normer og interaksjoner på skolen. Drikkekulturen vil være en del av organisasjonskulturen til Krigsskolen.

En definisjon på hva kultur eller organisasjonskultur er, som er enkel å forstå og som kan brukes i oppgaven er den Henning Bang (2014) beskriver i sin bok *Organisasjonskultur*. Den lyder som følger: «Organisasjonskultur er de sett av felles verdier, normer og virkelighetsoppfatninger som utvikler seg i en organisasjon når medlemmene samhandler med hverandre og omgivelsene.» (Bang, 2014, s 23). Denne definisjonen egner seg godt i denne sammenhengen fordi den forklarer at kulturen utvikles når medlemmene i kulturen samhandler med hverandre og omgivelsene.

Kulturen på Krigsskolen består av flere subkulturer. En subkultur er en kultur som dannes inne i en allerede befestet kultur. Som et eksempel kan man si at Krigsskolen er en kultur, den har sine normer og verdier og består av alle ansatte og kadetter som går og jobber på skolen. Hvert av kullene på Krigsskolen kan sees på som egne kulturer, hvert kull består av forskjellige individer og det vil være forskjeller i normer og regler. I kullene har du også klasser som igjen skaper sin egen kultur grunnet interaksjon over tid. Hyppig og nær kontakt, felles delte erfaringer og felles personlige karakteristika er tre betingelser som gir næring til dannelsen av subkulturer (Bang, 2014, s 28). På denne måten vil også drikkekulturen på Krigsskolen være en subkultur av selve kulturen på Krigsskolen.

Subkulturene i en organisasjon vil i ulik grad stå i relasjon til hverandre. De kan være støttende, konfliktskapende eller uavhengige av hverandre (Bang, 2014, s 30).

2.2.1 Kulturens betydning

En kultur kan være med på å skape en felles følelse av tilhørighet. Med en god kultur vil en bedrift kunne få mer ut av sine ansatte, og på denne måten nå lenger. En god kultur kan bidra til å skape en positiv utvikling dersom det etableres en følelse av lojalitet, en målsetning, og en atmosfære der man føler at man hører til, og kan utvikle seg selv (Strand, 2007, s 181). En kultur er noe man kan føle seg som en del av, den bestemmer hvordan man skal handle i visse situasjoner og den vil ha regler og normer for hvordan en bør oppføre seg i forhold til situasjoner som dukker opp. Kulturen er verdifull for de som er en del av den fordi den gir en tilhørighetsfølelse og den kan således være en motivasjon for arbeid.

Som kadett er man en del av en kultur som har en lang historie. Kadetten kan dermed føle en tilhørighet både til de som er kadetter nå, samt de som har vært kadetter tidligere. Krigsskolen har regler og normer for hvordan en kadett skal oppføre seg og løse situasjoner. Her er det også en utvikling som skjer kontinuerlig med de kadettene som er en del av kulturen siden nye situasjoner duker opp og verden utvikler seg. Det er viktig å ha kulturen på plass siden den i seg selv skaper en motivasjon for å yte og gjøre en god jobb. Utenforstående har også en forventning til de som er kadetter, eller har vært det, på grunn av det kulturen har speilet utad.

Uten kulturen ville ikke Krigsskolen vært det den er. Krigsskolekulturen fungerer som sjelen til skolen og sørger for at arbeidet som produseres lever opp til de standarder som forventes.

Som skrevet over er kulturen viktig fordi den er med på å motivere til å yte. Når du er del av en god kultur er du del av noe som er større en deg selv. Det å se at ditt arbeidssted, ditt lag eller din tropp oppnår gode resultater kan være motiverende for alle som er en del av kulturen (Strand, 2007, s 181). Denne følelsen er selvfølgelig avhengig av at man føler seg som en del av kulturen. Noe som igjen vil påvirkes av hvorvidt man føler seg inkludert og om man selv opplever kulturen og ideologien som fornuftig og meningsfull.

2.2.2 Fremmede faktorer

Samhold er en fremmede faktor fordi den skaper en tilhørighet hos medlemmene av en kultur. En kultur kan være med på å integrere medlemmene, og kan virke både identitetsskapende samt stabiliserende over tid. Det er med på å generere lojalitet og virker sammensveisende på medlemmene. Den skaper et fellesskap gjennom felles meningsinnhold (Bang, 2014, s 94).

Gode holdninger kan skapes gjennom en god ledelse i en kultur. Ledelsen er med på å styre adferd gjennom å gi modeller for handling og virker derfor retningsgivende på atferden til medlemmene (Bang, 2014, s 94). En god kultur kan i mange tilfeller også virke angstreduserende på grunn av funksjonene nevnt over. Medlemmene vil kunne føle en trygghet i de regler og normer som er satt samt føle en tilhørighet som begge virker angstdempende på medlemmene. Kulturen kan således virke reduserende på angsten i møte med usikkerhet og tvetydighet (Bang, 2014, s 101).

2.2.3 Hemmende faktorer

Gruppetenkning er noe som kan oppstå i en kultur. Gruppetenkning defineres som «den måten å tenke på som mennesker i en tett gruppe bruker når behovet for å oppnå enighet blir så dominerende at det overkjører realistiske vurderinger av alternative handlingsmåter» (Janis,

1979, s 237). Når det er viktigere å opprettholde «korpsånd» fremfor kritisk tenkning, så er det ifølge Janis åtte hovedsymptomer på gruppetenkning. Hovedsymptomene er illusjonen av usårbarhet, rasjonalisering av faresignaler, sterk tro på egenmoral, et stereotyp syn på utenforstående, konformitetspress mot avvikere, medlemmene utøver selvsensur, illusjonen av enstemmighet og å beskytte lederen mot «kjetterske tanker» (Bang, 2014 s118-120). Alle de nevnte symptomene er hemmende faktorer på en kultur.

Subkultur konflikter kan oppstå i en kultur. Konfliktene mellom subkulturene i organisasjonen kan oppstå av mange forskjellige årsaker. Det kan være konflikt mellom funksjonsheter, aldersgrupper, yrkes- eller profesjonsgrupper for å nevne noen (Bang, 2014, s 31). Med en konflikt vil det være en gruppes normer, verdier eller virkelighetsoppfatning som vil stå i motsetning til en annen gruppe slik at det skapes en hindring som påvirker den ene, eller begge parter, sin evne til å oppnå sine mål. Videre vil normer i en kultur kunne være truende for individets ideologi og meninger. Eksempel på dette er at en kan oppleve et «gruppepress» til å utføre handlinger som man egentlig ikke er komfortabel med.

2.3 Drikkekultur

En drikkekultur kan beskrives som kulturen som er satt rundt det å konsumere alkoholholdig drikke, og er nært knyttet til alkoholforbruket til den enkelte. Drikkekulturen er med på å diktere hvor, når og hvordan konsumet av alkohol skjer, samt kan dikterer synet på alkoholbruken. Siden alkoholforbruk er individuell, vil personer som er en del av en drikkekultur reagere forskjellig på den. Et individ som sliter med å holde sitt forbruk på et akseptabelt nivå vil antagelig klare seg bedre i en «tørr» kultur. I en noe «fuktigere» kultur vil risikoen for å utvikle et problem være større siden grensene for normalforbruk vil være forskjøvet (AKAN, u.å.).

2.3.1 I Samfunnet

Når vi snakker om «den Norske drikkekulturen» menes drikkevanene til hele nasjonen. I følge Øyvind Horverak (2009) som er forsker ved Statens Institutt for Rusmiddelforskning, så

belager den norske drikkekulturen seg på å drikke sjeldent, da ved fester, arrangementer og høytider. Når vi først drikker pleier vi å drikke for mye. Videre sier Horverak (2009) at menn som mest, men at kvinner også begynt å drikke mer de siste 40 årene.

Når det kommer til drikken som konsumeres så er vin mer knyttet til middager og forbindes ofte en kontrollert beruselse. Øl og brennevin er i større grad forbundet med hjemmefester, byturer og fyll (Horverak, 2009). Konteksten man drikker i vil kunne påvirkefor hvordan man drikker. Dersom situasjonen er en familiemiddag med svigerforeldre, så pleier den konteksten å tilsi et rolig inntak av alkohol. En tur ut med kollegaer etter jobb på fredag åpner for et større inntak av alkohol.

Som skrevet i punkt 2.1.2 så er forbruket innenfor den Norske drikkekulturen på vei oppover. Det er mange mulige faktorer som kan påvirke dette. Eksempelvis økt kjøpekraft, likestilling og økt kvote på taxfree handel for å nevne noen. Det spekuleres også i at den norske drikkekulturen har begynt å bli påvirket av europeiske drikkekulturer. «Norden har hatt et tradisjonelt drikkemønster med helgefyll, og så har vi adoptert mønsteret med å drikke litt hver dag – ikke i stedet for, men i tillegg til helgedrikkingen», ble Astrid Skretting fra Statens Institutt for Rusmiddelforskning sitert av VG i 2014 (Verdens Gang, 2014). En av grunnene til at Norge har hatt et ganske lavt total konsum av alkohol tidligere har muligens mye med alkoholpolitikken å gjøre. Vi har hatt en restriktiv alkoholpolitikk som speiler seg i høye skatter på alkohol, holdt strenge tider for når alkohol kan kjøpes og hatt et forbud om å reklamere for alkoholholdige drikkevarer (Wiker, 2013).

2.3.2 Alkohol i Forsvaret

Forsvaret har en messekultur som er ganske utbredt. En messe kan beskrives som et sosialt møtested hvor det er en bar og sitteplasser. Så godt som alle militære baser har minimum en militær messe. Disse messene er driftet og styrt av forsvaret og har skjenkebevilling. Det er vanlig med øltime og lønningspils i de forskjellige messene. Prisene er også lave fordi alkoholen selges til kostpris. Messene er inne i militærleiren og er åpne på ukedager så vel som helgedager slik at de er lett tilgjengelige. Alkohol sees på som en måte å bryte ned barrierene mellom individene og gruppene i forsvaret (Skjæveland, 2008, s 12).

Det er en lang tradisjon i militæret å holde arrangement og fester. Det blir holdt nye fester og årlige fester. Eksempler på slike arrangementer er julebord, kompaniaften, den Grønne leidang, den Gyllende løve, for å nevne noen. Arrangementene er ofte sentrert rundt et måltid hvor det blir servert alkohol til maten. Det er også vanlig å ha en baråpning knyttet til arrangement som for eksempel premieutdeling etter KSM ski på Krigsskolen.

Grunnet effektene av alkohol og rusmidler samt ansvaret Forsvaret har som statens voldsorgan, har Forsvaret et eget dokument som tar for seg særskilte regler angående bruken av rusmidler. *Direktivet for Forsvarets rusforebyggende arbeid* er et direktiv som har som mål å forebygge rusmiddelbruk. I direktivet står det følgende;

«... krigsmenn [skal vise] måtehold ved nytelse av alkohol, også når de bærer sivilt antrekk og har permisjon. Dette pålegg innebærer forbud mot å opptre synlig beruset innenfor militært område eller på offentlig sted i situasjoner hvor vedkommende kan assosieres med Forsvaret.» (Forsvarssjefen, 2009, s 11)

Det står også omtalt hvilke regler som gjelder ved nytelse av alkohol både innenlands og i utenlandstjeneste. Det forventes at disse reglene følges av alt militært personell.

2.4 Hvilke verdier gjelder for en offiser?

Verdigrunnlaget til Forsvaret er bygget opp på de tre kjerneverdiene respekt, ansvar og mot. En skal vise respekt, ta ansvar og utvise mot (Forsvaret, 2011, s 7). Dette er viktig for hele organisasjonen til Forsvaret. Som offiser må man også forholde seg til en offiserskodeks som inneholder en beskrivelse av de karaktertrekk og holdninger som det forventes at en offiser skal følge (Generalinspektøren for Hæren, u.å.).

2.4.1 RAM

Verdiene respekt, ansvar og mot skal ligge til grunn for hvordan Forsvaret skaper sin profesjonskultur. Verdiene skal prege de forsvarsansatte og være med på å skape en identitet

Forsvaret kan være stolt av. Det er særs viktig for ledelselementene i Forsvaret å stå frem som gode rollemodeller og kulturbærere for disse verdiene. Hvis disse sunne verdiene ligger til grunn for hva en soldat eller leder gjør, vil en kunne stole på at valget som blir tatt kan speile det forsvaret står for.

Respekt blir sett på som en moralsk plikt som skal komme til uttrykk ved holdninger og handlinger. Her er det lagt vekt på selvrespekt som vil gi styrke til å stå oppreist i vanskelige situasjoner. Den gyllende regelen fra bibelen er også viktig. Nemlig at man skal behandle andre slik du vil bli behandlet selv. En skal også utvise respekt ovenfor sivilbefolkning, andre parter og motstandere (Forsvaret, 2011, s 9). Dårlige holdninger som rasisme eller umenneskelig, nedverdiggende eller respektløs behandling av andre er ikke akseptert i Forsvaret. «Uønsket seksuell oppmerksomhet skal heller ikke forekomme» (Forsvaret, 2011, s 9). Begrepet respekt i denne sammenhengen omfatter og lojalitet til overordnede ordre, eller Forsvaret som organisasjon. Det skal være en kultur i forsvaret der en viser respekt ovenfor hverandre, det vil vi til kollegaer, overordnede og underordnede.

I forbindelse med begrepet vil det ansvar for seg selv, hverandre og helheten i forsvarets virksomhet være viktig. Det er viktig at en har selvdisciplin for å kunne opptre ansvarlig i vanskelige situasjoner (Forsvaret, 2011, s 11). Det å ta ansvar for hverandre skaper tillit både personlig og profesjonelt, og er viktig siden den ytterste konsekvensen er å gi sitt liv for hverandre. Ansvar er ytterst viktig i en militær organisasjon for å styrke samholdet. Forsvaret vil ha en felles ansvarsbevissthet hos sine ansatte som er bygd opp på tillit, omsorg, lojalitet og disiplin (Forsvaret, 2011, s 11).

Den militære profesjonen er forbundet med fare. I ytterste konsekvens er det fare for eget og andres liv som står på spill (Forsvaret, 2011, s 13). For å kunne utføre dine plikter som militær så må du ha mot både fysisk og moralsk. Det handler om styrken til å handle riktig i farlige situasjoner samt i den daglige tjenesten. Mot blir også beskrevet som «evnen til å motstå press fra følelser som frykt og hat, og å våge å si i fra dersom en handling strider mot det som er rett, også når vi stilles ovenfor krevende valg» (Forsvaret, 2011, s 13). Det er også viktig å ha dømmekraft slik at mot ikke blir til overmot eller dumdristighet. «Dømmekraft er sammensatt av samvittighet, selvinnsikt og ydmykhet» (Forsvaret, 2011, s 13).

2.4.2 Hærens Offiserskodeks

Hærens Offiserskodeks tar for seg de karakteristikkene og holdningene som det forventes at en offiser skal etterleve. Den er bygget opp på Forsvarets verdigrunnlag og skal prege hva offiseren gjør og hvordan han handler. Offiseren skal være modig, handlekraftig, dyktig, omsorgsfull og lojal. «Offiseren er helstøpt og rettskaffen og skaper tillit gjennom sin fremferd.» (Generalinspektøren for hæren, u.å.).

3 Metode

En metode er en måte å gå fram på for å skaffe empiri om et emne, altså data om hvordan virkeligheten faktisk ser ut. En metode er således et hjelpemiddel for å kunne beskrive den såkalte virkeligheten (Jacobsen, 2005, s 24). Det finnes et stort utvalg av forskningsmetoder. Metodene deles hovedsakelig opp i to hovedgrupper, som betegnes som kvalitative og kvantitative metoder. Kvalitative metoder anvendes når man ønsker å studere data i form av tekster, lyd og bilde. Den legger vekt på fortolkning av dataene (Christoffersen et al, 2010, s 99). Et eksempel på en kvalitativ metode er et dybdeintervju. En kvantitativ metode skal prøve å kartlegge utbredelsen av fenomener, og fokusere på kvantitet (Christoffersen et al, 2010, s 31). Altså kartlegger man virkeligheten med målbare enheter, ofte fremstilt i skjemaer eller prosenttall.

Hensikten med denne bacheloroppgaven er å kartlegge drikkekulturen på Krigsskolen og kadettene drikkevaner. Resultatene skal videre sees i sammenheng med de verdier og holdninger som Krigsskolen og Forsvaret står for. På denne måten kan en få et bilde av om Krigsskolens drikkekultur speiler Forsvarets verdier. For å kartlegge Krigsskolens drikkekultur har jeg anvendt en kvantitativ metode ved bruk av et spørreskjema.

3.1 Forskningsdesign

Denne oppgaven har en samfunnsvitenskapelig tilnærming. For å få svar på problemstillingen har forfatteren valgt å gjennomføre en spørreundersøkelse for å kartlegge drikkevaner og forholdet kadettene har til drikkekulturen på Krigsskolen. En spørreundersøkelse er en strukturert metode for å samle inn data ved hjelp av spørsmål med lukkede svaralternativer (Jacobsen, 2005, s 236). Hovedmålet er å finne ut hvordan kulturen på skolen samsvarer med de verdiene en offiser skal stå for. All empiri er behandlet og fremstilt gjennom en kvantitativ tilnærming, ettersom svarene er hentet fra en så stor andel av de operative kullene for å gi et så grundig datagrunnlag som mulig.

3.2 Utvalg

Et utvalg er den delen av populasjonen (målgruppen) du vil vite noe om (Christoffersen et al, 2010, s 239). Utvalget i denne bacheloroppgaven består av de tre operative kullene på skolen, Krebs, Linge og Sønsteby. Disse kullene står for majoriteten av kadettene på Krigsskolen. Alle kadettene ved Krebs, Linge og Sønsteby ble bedt om å delta i undersøkelsen da dataene vil være mer valide dersom en større del av Krigsskolen deltar.

Fra Kull Krebs var det 41 av 59 respondenter på undersøkelsen. Årsaken til at ikke alle fra kullet var med på undersøkelsen var sykdom og fravær da undersøkelsen ble holdt. Fra Kull Linge var det 47 av 54 mulige respondenter på undersøkelsen. Årsaken til at ikke alle fikk være med på undersøkelsen var også her sykdom og fravær. Fra Kull Sønsteby var det 44 av 52 mulige respondenter på undersøkelsen. Årsaken til at ikke alle fikk vært med på undersøkelsen var at kullet grunnet bachelorperiode ikke var samlet. Totalt var det 132 av 165 respondenter som svarte på undersøkelsen. Det er lik en svarprosent på ca. 80.

3.3 Instrumenter

Metoden som er valgt er spørreundersøkelse med lukkede svaralternativer (Jacobsen, 2005, s 235). Denne typen spørreskjema kalles også et *prestrukturert* spørreskjema, noe som skal gjøre det enklere for informanten å svare (Christoffersen et al, 2010, s 261). Dette skal være med på å gjøre det enkelt å samle inn mye data fra mange informanter på kort tid. Spørreskjemaet er delt inn i flere deler, som måler forskjellige aspekter ved temaet alkoholkonsum og drikkekultur. I alt er det 6 forskjellige deler av spørreskjemaet. Spørsmålene er utformet ut ifra *Huskereglene* til Jacobsen (2005).

Den første delen av spørreskjemaet er med for å kartlegge hvilken aldersgruppe informanten er medlem av, antall år i forsvaret og om informanten drikker alkohol. Det er ment å være lette, ufarlige spørsmål som er med på å få informanten i gang med å svare på skjemaet (Jacobsen, 2005, s 257). Her er det også en avgrensning som vil si hvilken del av spørreskjemaet som skal besvares. Hvis informanten ikke drikker alkohol så vil ikke spørsmålene før kategorien «*Hvor enig er du med følgende påstander*» være relevante.

Den andre del av spørreskjemaet er ment å kartlegge alkoholkonsumet til informantene. Her blir det spurt om hyppighet i form av *daglig*, *ukentlig* eller *månedlig*. Videre blir informanten spurt om hvor ofte de drikker 5 (hvis kvinne 4) enheter i løpet av en 2 timers periode. Ved neste spørsmål blir det spurt om hva det største antallet enheter de har drukket i løpet av 24 timer det siste året. Hyppigheten er ment for å kartlegge drikkevannene til informantene. Hvor ofte og hvor mye de drikker. Når det kommer til spørsmålet om hvor mange som drikker 5 (4) enheter på 2 timer, er det ment å kartlegge hyppigheten for sporadisk stordriking blant informantene. Det siste spørsmålet er ment for å måle hvor mye alkohol som konsumeres når informantene tar seg en ordentlig fest. Spørsmålene er laget ved hjelp av NIAAA sine *Recommended alcohol questions*. Videre har spørreundersøkelsen til Statens Institutt for Rusmiddelforskning (2014) blitt brukt. Spørreundersøkelsen som er utført av SSB kartlegger bruken av tobakk og alkohol. Jeg har også tatt med en tabell som forklarer hva en enhet er, den er hentet fra SSB, og er gjeldene for hva Norge ser på som definisjonen på en enhet alkohol (Wilhelmsen et al, 2008, s 6).

I den tredje delen av spørreskjemaet kartlegges det hvilke konsekvenser alkoholkonsumet til informantene har ført til. Spørsmålene er ment å måle forskjellige parameter. De første og siste spørsmålene går på hva informanten har utsatt seg fysisk og psykisk for grunnet sitt konsum av alkohol. De midterste spørsmålene sier noe om hvordan informanten sitt alkoholkonsum har påvirket skolehverdagen på Krigsskolen. Spørsmålene er direkte spørsmål som svares med *Ja* eller *Nei*. Inspirasjon til spørsmålene er hentet fra en spørreundersøkelse som ble holdt for studenter ved Indiana university (Ruth, 2007), og en undersøkelse som ble holdt på Penn State university (Penn State Pulse division of student affaires, 2011).

Den fjerde delen av spørreskjemaet er ment for å kartlegge hvilke tiltak informantene gjør for å kontrollere sitt inntak av alkohol og sin rus. Forfatteren har tatt for seg noen av de vanligste måtene å ha kontroll på alkoholinntaket og gjort det målbart med å gi informanten en skala som går fra *Aldri* til *Alltid* for å kunne se hvor bevisste informantene er ovenfor temaet. Det å bruke en skala er med på å nyansere svarene til informantene og muliggjør en mer omfattende statistisk analyse (Christoffersen et al, 2010, s 271).

Den femte delen av spørreskjemaet kartlegger hvorfor informanten drikker. Her har forfatteren forsøkt å beskrive vanlige årsaker for å drikke som grunnlag i spørsmålene.

Inspirasjon til spørsmålene er hentet fra spørreskjemaet til Statens Institutt for Rusmiddelforskning (2014). I tillegg ble tilfeldige kadetter rundt om på skolen spurt muntlig om årsaker til å drikke. Dette ble gjort for så å få spisset spørsmålene slik at det ikke skulle bli for mange alternativer å velge mellom. Spørsmålene ble igjen skalert på en skala fra *Aldri* til *Alltid* noe som gir informanten mulighet til å svare forholdsvis nyansert på spørsmålene. Spørsmålene er forsøkt utformet slik at informanten får mulighet til å være ærlig i besvarelsen. Spørsmålene kan således være med på å kartlegge sunne så vel som usunne forhold til alkohol.

Den sjettede og siste delen med spørsmål er todelt. Denne delen skal kartlegge drikkekulturen på Krigsskolen, og informantens forhold til kulturen. Spørsmålene er formulert som påstander der informanten må ta stilling til hvor enig han er i påstandene. Skalaen er fra *I svært liten grad* til *I svært stor grad* og er nyansert med 5 verdier. Det er ikke tatt med en «*Vet ikke*» eller *verken enig eller uenig* kategori fordi forfatteren vil at informanten skal ta stilling til spørsmålene og komme med svar. Blant forskere er det ulike oppfatninger om en nøytral kategori skal anvendes eller ikke (Christoffersen et al, 2010, s 272). Spørsmålene tar for seg informantens forhold til alkohol, men også hvordan informantene føler at andre kadetters forhold til alkohol er. De to siste spørsmålene har åpne svaralternativer der informanten får muligheten til å beskrive funksjonelle og dysfunksjonelle sider med drikkekulturen på Krigsskolen. Disse spørsmålene er ment for å se hva informanten mener om begge sider av saken, noe som vil kunne gi interessante aspekter til drøftingen om emnet. Det at det er fritekst gjør at informanten må formulere egne svar, noe som kan gi tilleggsinformasjon som en ellers ikke ville fått med låste svaralternativer (Christoffersen et al, 2010, s 261). Det at informanten får uttrykke seg i egne ord, kan være med å motivere dem til å svare på skjemaet (Jacobsen, 2005, s 257).

Hele skjemaet er utformet slik at det skal være anonymt. Dette er viktig i denne sammenhengen da emnet og spørsmålene er veldig personlig og potensielt skadelige for videre karriere i forsvaret. For å utvinne så reelle data som mulig fra informantene er det viktig at det kommer tydelig frem i skjemaet at dataen ikke vil kunne spores tilbake til informanten (Jacobsen, 2005, s 48). Det ble også sagt muntlig at svarskjemaene blir makulert når dataen har blitt ført inn slik at en svarrekke ikke kan blir sporet tilbake til enkeltindivider. På grunn av anonymiserings-hensyn er spørsmål som alder blitt satt i bolker, og spørsmål om

kjønn utelukket helt grunnet få kvinnelige kadetter på skolen. Det at nesten alle kadettene i de operative kullene er med på undersøkelsen er også med på å anonymisere dataen som hentes inn. I alt er hele spørreskjemaet på 45 spørsmål. En kopi av skjemaet blir lagt med som vedlegg (Vedlegg A).

3.4 Datainnsamling

Gjennom datainnsamling innhentes data som er relevant for å besvare et spørsmål som en ikke har empiri på. Datainnsamlingen er prosessen der en går fra tankeverden til virkeligheten og hensikten er å få klarhet i eller svar på et spørsmål eller bekrefte/avkrefte en antagelse (Jacobsen, 2005, s14).

Da førsteutkastet til spørreskjemaet var laget ble det gjennomført en pilottest av skjemaet. Pilottesten ble gjennomført den 4. februar 2015, og den ble gjennomført av 4 kadetter. Da skjemaene var ferdig utfylt ble det gjennomført en muntlig tilbakemelding som var med på å spisse spørreskjemaet. Forandringer som ble gjort var omformulering av enkelte spørsmål slik at det ikke var noe tvil om hva som ble spurt om og hva som burde presiseres muntlig til informantene før undersøkelsen.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført i to omganger. Den første gjennomføringen av spørreskjemaet ble gjennomført 5. februar 2015. Kull Linge var det eneste kullet som var samlet, og de 47 kadettene som var tilstede besvarte spørreundersøkelsen. I kull Krebs var bare halvparten til stede grunnet fjellkurs vinter. Undersøkelsen ble derfor gjennomført med halve kullet, og 26 informanter besvarte spørreskjemaet. Kull Sønsteby var inne i bachelorperioden og spørreundersøkelsen ble distribuert til de informantene forfatteren fant rundt om på skolebygningen. Det var 23 informanter som svarte på spørreskjemaet. Andre gjennomføring av spørreskjemaet ble gjennomført i perioden 12. februar – 26. februar. I denne omgangen tok resterende av kull Krebs og Sønsteby spørreundersøkelsen. Siden forfatter var i Danmark på utveksling i denne perioden ble undersøkelsen holdt av medkadett Bjørnar Hannemyr. Forfatter fikk inn svar fra 15 i kull Krebs og 21 fra kull Sønsteby. Med disse svarene har majoriteten fra hvert kull svart på spørreskjemaet.

3.5 Databehandling

Alt av data fra spørreundersøkelsen ble lagt inn og behandlet i Microsoft Excel 2010 for Windows. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 20.0 ble brukt for statistiske beregninger. Den produserte en korrelasjonsmatrise for alle spørsmål, og ble brukt til å produsere T-tester. Videre så har alt av tabeller og figurer blitt laget i Microsoft Excel 2010.

3.5.1 Korrelasjon

I oppgaven er det spennende å se om det er korrelasjon mellom forskjellige deler av spørreskjemaet. Korrelasjon eller samvariasjon er når to uavhengige variabler samsvarer med hverandre (Store norske leksikon, 2014). En positiv korrelasjon kan være mellom høyde og vekt. Hvis den ene faktoren (Høyde) øker, øker også den andre faktoren (Vekt). En negativ korrelasjon er når en verdi øker, så synker den andre. Et eksempel på dette kan være mellom alder og hurtighet (Store norske leksikon, 2014). Om to faktorer har en er korrelasjon, så er det ikke sikkert at det er en årsakssammenheng. Selv om to variabler korrelerer så kan det være en uant faktor som påvirker begge. Et eksempel kan være mellom hvor mye tv titting barn gjør og om barna blir bøller. Statistikken sier at hvor mye tid som anvendes til tv titting korrelerer med sjansen for å bli en bølle. Men i et slikt eksempel kan det være en tredje faktor som oppfølging av foreldre som er det utslagsgivende (Rouse, 2013).

Signifikans er viktig når du er ute etter korrelasjon mellom faktorer. En prøver å finne sannsynligheten for at påvirkningen mellom variablene er sannsynlig. Når man leter etter disse verdiene prøver man å finne en P verdi på $\leq 0,05$ som vil si at det er 5 % sjanse for at funnene skyldes tilfeldigheter. En P verdi på $\leq 0,01$ blir omtalt som høysignifikant (Braut, 2014). For å finne ut om to eller flere verdier korrelerer sammen, anvendes en T-test. T-testen måler 2 verdier ut ifra en null hypotese og gir et svar på om de samsvarer med hypotesen eller ikke. Testen besvarer om de to variablene korrelerer med hverandre og til hvilken grad.

3.6 Metodekritikk

Ulempen med den kvantitative metoden, og spesielt prestrukturert spørreskjema er at metoden ikke gir rom til å fange opp informasjon utover de spørsmålene og svaralternativene som oppgis. Dette kan medføre til at informanten opplever at de må tilpasse svaret på spørsmålet til de oppgitte svaralternativene, og på denne måten ikke svarer helt «ærlig» (Christoffersen et al, 2010, s 261).

3.6.1 Utvalget

Kadettene fra den operative linjen ble valgt da de representerer majoriteten av skolens kadetter. Ingeniørkadettene og kadettene som går sivile studier er ikke inkludert. Dette begrenser oppgaven da ikke alle kadettene blir representert.

3.6.2 Innhenting av data

Grunnet hektiske tider på Krigsskolen og forfatterens 5 ukers utveksling til den Danske Offiser Skolen måtte undersøkelsen bli holdt ved to anledninger. Det ble ikke tid til å ferdigstille skjemaet og holde undersøkelsen for alle kadettene før turen til Danmark. Turen førte også til at den andre gjennomføring ikke ble holdt av forfatter, men av en medkadett. Dette gjør at undersøkelsen ikke har lik muntlig presentasjon på de forskjellige rundene, noe som kan påvirke informantene og hvordan de svarer på skjemaet.

3.6.3 Mengden på innhentet data hentet

Antallet informanter er høyt, noe som kan medføre problemer i form av føring av data og tolking av de to åpne spørsmålene. Sjansen for feilføring av dataen som er samlet er til stede når det er så stor mengde med spørsmål og informanter. Hver informant svarer på 45 spørsmål og antall informanter er 132. Når det er så mye data å føre er sjansen for menneskelig svikt til

stede. Det er også krevende å behandle åpne spørsmål når populasjonen på informanter er så stor (Jacobsen, 2005, s 257).

4 Resultat

4.1 Prosentvise tall som er av verdi mot studiet

Den innhentede dataen vil i ulik grad være relevant og interessant for å besvare problemstillingen. Alle resultatene er fremstilt i vedlegg B.

Av informantene som svarte var det 98,5 % som drikker alkohol (Se tabell 3). Det var 48,9 % som drikker månedlig og samme prosent oppgir at de drikker ukentlig (Se tabell 4). Av de som drikker ukentlig var det (47 % av 49,2 % altså) 95,53 % som drikker 1-2 ganger (Se tabell 5). Hos de som oppga at de drikker månedlig var det (41,7 % av 49,2 % altså) 84,76 % som drikker 3-4 ganger eller 5+ ganger per måned. (Se tabell 6). Med dette kan en si at drikkeforbruket er ganske jevnt fordelt på Krigsskolen. 61,4 % oppgir at alkoholinntaket ofte er 5+ enheter per gang. 25 % oppgir at de ofte drikker 3-4 enheter per gang (Se tabell 7). Når det kommer til hvor fort kadetten inntar alkohol så er det 34,8 % som sporadisk stordrikker av og til, 12,10 % som ofte sporadisk stordrikker og 2,3 % som oppgir at de alltid sporadisk stordrikker (Se tabell 8). Det er totalt 46,9 % av kadettene som sier at de sporadisk stordrikker.

Ved spørsmål om konsekvenser av det å drikke så er det 77 % som sier at de har opplevd hukommelsestap, 66,7 % sier de har gjort noe de angrer på og 54,5 % har vært i en krangel på grunn av alkohol (Se tabell 10). Skolerelatert så er det 25 % som har forsovet seg eller gått glipp av skole på grunn av alkoholinntak, 42,4 % oppgir at de har hatt vansker med å konsentrere seg og 17,7 % sier de har ytet dårlig på skolearbeid eller prøver grunnet alkohol (Se tabell 10).

Av preventive vaner så er det 90,8 % som av og til, ofte eller alltid spiser et godt måltid før de skal drikke (Se tabell 11). Det er 54,6 % som av og til, ofte eller alltid holder tellingen over hvor mye de har drukket (Se tabell 11). Det er 53 % som oppgir at de av og til, ofte eller alltid setter seg en grense for hvor mye de skal drikke (Se tabell 11). Videre oppgir 71,9 % at de av og til, ofte eller alltid drikker noe alkoholfritt mellom det alkoholholdige (Se tabell 11). Det er kun 40,9 % av kadettene som av og til eller ofte holder seg til 1 enhet i timen (Se tabell 11).

Ved spørsmål som kartlegger årsaksforholdet til at informantene drikker så er det 55,3 % som ofte drikker fordi det smaker godt (Se tabell 12). Det er 74,2 % som av og til, ofte eller alltid drikker fordi maten smaker bedre med alkohol (Se tabell 12). Det er kun 3 % som oppgir at de drikker av og til for å takle stress og kun 3,8 % sier at de av og til drikker for å glemme (Se tabell 12). Det er derimot 63,6 % som av og til, ofte eller alltid drikker for å bli full og 39,8 % som av og til, ofte og alltid drikker fordi det forventes av dem (Se tabell 12).

Kadetten ble spurt om de mener at Krigsskolen tilrettelegger til drikking, her svarte 65,1 % at de synes Krigsskolen tilrettela for alkoholinntak i noen, stor eller svært stor grad (Se tabell 13). Det er 53 % som i noen, stor eller svært stor grad har følt drikkepress på skolen (Se tabell 13). Videre var det 46,3 % som i noen, stor eller i svært stor grad sier de har bidratt til drikkepress på skolen (Se tabell 13). Det er 39,5 % som i noen, stor eller svært stor grad har opplevd å være bekymret for en medkadett sitt alkohol konsum/drikkevaner (Se tabell 13). Ved spørsmål om drikkekulturen er i overenstemmelse med RAM verdiene så oppga 71,3 % at de mente at dette utsagnet stemte i noen, stor eller i svært stor grad. 77,3 % sier at de synes drikkekulturen er sunn i noen, stor eller i svært stor grad (Se tabell 13).

4.2 Resultater fra t-tester

Det er spennende å se svarene på spørreskjemaet, og de gir et bilde på hvordan statusen er. Det kom også opp en del spennende korrelasjoner i forbindelse med disse spørsmålene. Det ble kjørt en rekke T-tester på de av dataen som virket spennende å se nærmere på.

Det ble kjørt en Independent-sample T-test for å sammenligne de som bidrar til at andre føler drikkepress og de som drikker 5+ enheter (N=81) per gang og de som drikker 1-2 enheter (N=16) per gang. Det var en signifikant forskjell mellom 5+ enheter (M=2,51, SD=0,91) og 1-2 enheter (M=1,63, SD=0,81) under forutsetningene; $t(95)=-3,60$, $p=0,001$. Disse resultatene tilsier at de som drikker mest også i høyst signifikant grad presser andre til å drikke mer.

Det ble også gjennomført en Independent-sample T-test for å sammenligne hvem som synes drikkekulturen på Krigsskolen er i overenstemmelse med RAM verdiene mellom de som drikker 5+ enheter (N=81) per gang og de som drikker 1-2 enheter (N=16) per gang. Det var

en signifikant forskjell mellom 5+ enheter ($M=3,06$, $SD=1,13$) og 1-2 enheter ($M=2,38$, $SD=1,15$) under forutsetningene; $t(95)=-2,21$, $p=0,029$. Det indikerer at jo mer en drikker jo mer synes man at drikkekulturen er i overenstemmelse med RAM verdiene.

Videre ble det også gjennomført en Independent-sample T-test for å se hvem som synes drikkekulturen på Krigsskolen er sunn mellom de som i løpet av det siste året maks har drukket 11 enheter ($N=53$) i løpet av 24 timer og de som har drukket mer enn 11 enheter ($N=79$). Det var en signifikant forskjell mellom maks 11 enheter ($M=2,89$, $SD=0,89$) og mer enn 11 enheter ($M=3,44$, $SD=1,01$) under forutsetningene; $t(130)=-3,38$, $p=0,001$. Det indikerer at de som drakk mer enn 11 enheter også synes at drikkekulturen er mer sunn enn de som drakk mindre en 11 enheter.

De siste 6 spørsmålene på spørreskjemaet er spesielt spennende med tanke på problemstillingen siden de tar for seg spørsmål som går på kultur og holdning. I disse spørsmålene er det mange sterke korrelasjoner som kan illustreres i figur 2.

Tabell 14 Korrelations matrise for spørsmålene som omhandler kultur

	1	2	3	4	5
1 Krigsskolen legger i for stor grad rette for drikking.					
2 Jeg har følt drikkepress på skolen eller skolerelaterte sammenkomster	,386***				
3 Jeg har selv bidratt til at andre kan ha følt drikkepress	0,144	,198*			
4 Jeg har opplevd å vært bekymret for en medkadett sitt alkoholkonsum/drikkevaner	,274***	,354***	0,135		
5 Jeg mener drikkekulturen på krigsskolen er i overenstemmelse med RAM-verdiene.	-,312***	-,213*	-0,007	-,367***	
6 Drikkekulturen på krigsskolen er sunn.	-,398***	-,289**	-0,005	-0,416***	,619***

* $P \leq 0,05$
 ** $P \leq 0,01$
 *** $P \leq 0,001$

(Figur 2. Korrelasjonsmatrise for spørsmål som omhandler kultur.)

Figur 2 viser at det er sterke korrelasjoner mellom de aktuelle spørsmålene. For å finne ut hva den dataen vil si så ble det gjennomført independent-sample T-tester mellom de forskjellige spørsmålene. Testene er interessante for å avdekke trender mellom spørsmålene. Det at det fremstår sterke korrelasjoner mellom kulturspørsmålene, er av interesse for problemstillingen.

Videre ble det kjørt en Independent-sample T-test for å se hvem som syntes drikkekulturen på Krigsskolen er sunn mellom de som svarte i stor og svært stor grad (N=41) mot de som svarte i noen grad og nedover (N=91) på om Krigsskolen legger til rette for drikking. Det var en signifikant forskjell mellom i stor og svært stor grad (M= 2,83, SD=0,95) og i noen grad og nedover (M=3,38, SD=0,95) under forutsetningene; $t(130)=-3,06$, $p=0,003$. Det indikerer at jo mer enn synes skolen legger til rette for drikking, jo mindre mener en at drikkekulturen er sunn.

En Independent-sample T-test ble gjennomført for å se hvem som synes drikkekulturen på Krigsskolen er sunn mellom de som i stor eller svært stor grad (N=25) og de som i noen grad eller nedover (N=107) har opplevd å være bekymret for en medkadett sitt alkoholkonsum/drikkevaner. Det var en signifikant forskjell mellom i stor eller svært stor grad (M=2,52, SD=1,08) og de som i noen grad eller nedover (M=3,37, SD=0,9) under forutsetningene; $t(130)=-4,08$, $p=0,000$. Dette tilsier at de som har vært bekymret for en medkadett sine alkoholvaner i stor eller svært stor grad synes at påstanden om at Krigsskolens drikke kultur er sunn stemmer i liten grad i motsetning til resten som synes den stemmer i noen grad.

For å se hvem som synes drikkekulturen på Krigsskolen er mest sunn mellom de som i stor eller svært stor grad (N=42) og de som i noen grad eller nedover (N=90) mener at drikkekulturen på Krigsskolen er i overenstemmelse med RAM verdiene ble det tatt enda en Independent-sample T-test. Det var en signifikant forskjell mellom i stor eller svært stor grad (M=3,9762, SD=0,64) og i noen grad eller nedover (M=2,86, SD=0,93) under forutsetningene; $t(111,29)=8,03$, $p=0,000$. T-testen indikerer at de som synes at drikkekulturen er i overenstemmelse med RAM synes også at drikkekulturen på Krigsskolen er sunn.

4.3 Resultater fra fritekst spørsmål

Resultatene fra fritekstspørsmålene var varierte og tok opp mye som ikke ble fanget ved de andre spørsmålene. Det var 94 av 132 informanter som svarte på fritekstspørsmålene. På

bakgrunn av svarene har forfatteren kategorisert besvarelsene for å se etter tendenser om hva informantene synes er funksjonelle og dysfunksjonelle aspekter ved drikkekulturen.

Åpne svar kategorisering

Funksjonelle verdier	N	Dysfunksjonelle verdier	N
Samhold	38	Dårlige vurderinger	10
Sosialisering	30	øker konsumet/ drikkes for mye	8
Inkluderende	19	Dårlige forbilder	7
Stemning	10	ikke sunt/drikkes for ofte	7
Kultur/tradisjon	8	Ubehagelig for avholds og eksterne	5
bli kjent med	6	Lite messekultur	5
Lære seg å drikke i jobb sammenhenger	4	drikkepress	4
Skaper minner	3	Seksuelltrakassering	3
trivsel og moro	3	Det sosiale dreier seg om alkohol	3
Tilhørighet	2	Forventning om fyll	3
Billig/økonomisk	2	Slossing og bråk	2
Miljø	2	Alt er lov	2
Ikke skole dagen etter	2	Mansdominert drikkekultur	2
lite drikkepress	1	Fokus på fest fremfor skole	2
Evne å takle påkjenninger	1	Kadetter som står gratis i baren	1
Samkjøring m/RAM	1	Økonomi	1
Kamerat redning	1	Ødelegger samhold	1
		Rydde dagen etter	1
		Dårlig tilrettelegging	1
		Løvens hule	1

(Figur 3. Åpne svar kategorisering)

Som oppgitt i figur 3 er det ganske sterk enighet om de funksjonelle aspektene hvor samhold, sosialisering og inkluderende aspekter fremstilles som de sterkeste. I Dysfunksjonelle aspektene er det flere aspekter som kun blir nevnt en gang, og de som har høyest oppslutning er mye svakere enn hos de funksjonelle. Det er viktig å se hva kadetten selv mener og det er flere aspekter som kan brukes for å diskutere om drikkekulturen er sunn med tanke på verdier.

5 Diskusjon

Fra resultatene kan en se at 98,5 % av de som tok undersøkelsen drikker. Av de som drikker er kadettene delt omtrentlig 50/50 mellom månedlig og ukentlig alkoholforbruk. De fleste av de som inntar alkohol ukentlig sier at de drikker 1-2 ganger i uken. Mens de som sier at de drikker månedlig oppgir at de drikker alkohol 3-4 eller 5+ ganger per måned. Disse resultatene tyder på at drikkemønsteret er tilnærmet likt hos de kadettene som har et alkoholforbruk. Resultatene kan derfor antyde et mønster som bekrefter at det er en drikkekultur på Krigsskolen.

Videre viser resultatene at over 70 % av kadettene drikker gjennomsnittlig 3-4 enheter eller mer hver gang de drikker, hvorav 61,4 % drikker 5 enheter eller fler (se tabell 7). Ut ifra dataene kan vi ikke stadfeste at det drikkes for mye, men vi kan stadfeste at det drikkes ca. en gang i uken og da 3-4 enheter eller mer per gang. Denne tendensen viser til at drikkekulturen ligner på den tradisjonelle norske drikkekulturen. Som det står i teorikapittelet så er den norske drikkekulturen preget av et sjeldent, men høyt alkoholinntak (Horverak, 2009).

Alkohol påvirker kroppen på mange måter. Økt risikovillighet, økt impulsivitet og redusert feilkontroll er noen av effekten. Svekket hukommelse, bevissthetsreduksjon og en redusert bedømmelsesevne vil også kunne oppstå ved betydelig alkoholinntak (Hånes, 2015). Ifølge RAM-verdiene så er det å ta ansvar for seg selv viktig, altså det å ha selvdisiplin for å kunne opptre ansvarlig (Forsvaret, 2011). Hvordan alkohol påvirker kroppen vil kunne påvirke evnen til å etterleve disse verdiene. Større alkoholkonsum fører til økte alkoholverdier i blodet, samt hvor fort du konsumerer alkohol har en innvirkning på det samme. Jo høyere promille jo større er effekten alkoholen har på kroppen (Kessing, 2015).

Av informantene så er det 46,9 % (Se tabell 8) som sporadisk stordrikker av og til eller oftere. Som tidligere nevnt er sporadisk stordriking en måte å misbruke alkohol på (Center for Disease Control and prevention, 2014). Dersom det foreligger et misbruk, vil dette samsvare dårlig med gode holdninger og verdier. Noe som igjen er uheldig i denne sammenheng, da offiserer skal være rollemodeller for de rundt seg.

På den ene siden så viser dataen fra spørreundersøkelsen at det er en god kultur rundt det å ta forhåndsregler før man drikker. Som nevnt i teori kapittelet så er det å spise et godt måltid før en drikker med på å øke forbrenningen av alkoholen i magen, og vil derfor kunne redusere effekten av alkoholen (Hånes, 2015). Det er også en stor andel som ofte drikker vann mellom alkoholkonsumet eller holder tellingen på antall enheter alkohol. Dette taler for gode holdninger i forhold til RAM-verdien, ved at det tas ansvar for egen rus. På denne måten vises det en form for selvdisiplin. På den andre siden så er det over 70 % av kadettene som har opplevd hukommelsestap på grunn av et høyt alkohol inntak. Det er over 60 % som har gjort noe de angret på og over 50 % av kadettene har vært involvert i en krangel. Dette kan tyde på at forholdsreglene ikke har like stor effekt som de burde ha. Situasjonene beskrevet over samsvarer dårlig med det å ta ansvar for seg selv og egne handlinger, og dermed evnen til å utøve selvdisiplin. Det å vise selvdisiplin er avgjørende innenfor ansvarsavsnittet i forsvarets verdigrunnlag (Forsvaret, 2011).

Spørreskjemaet som ble anvendt skiller imidlertid ikke på om situasjonene er engangstilfeller eller gjentatte episoder. Spørsmålene ble videre stilt på en måte som ikke spesifiserer tidspunktet for hendelsen. Selv om det muligens er snakk om engangstilfeller vil det fortsatt være den enkelte kadetts ansvar å utøve selvdisiplin. Slike handlinger kan forbindes med betydelig beruselse, noe som strider imot forsvarets forbud om å vise seg beruset. Her pålegger forsvarsjefen (2009) måtehold ved nytelse av alkohol selv i sivilt antrekk på offentlig sted. Det å ikke overholde forsvarsjefens pålegg vil stride imot Offiserskodeksen sitt punkt om lojalitet.

Ut ifra svarene på spørreskjemaet hadde 25 % av kadettene forsovet seg eller gått glipp av skole grunnet alkoholinntak. Videre har over 40 % hatt vansker med å konsentrere seg på skolen, og 17,7 % sier de har ytet dårlig på et arbeid eller en prøve. Tiltros for at det muligens ikke var snakk om sentralt skolearbeid så strider disse handlingene mot kadettene forventede evne til ansvar og lojalitet ovenfor forsvaret. Det å opptre tydelig påvirket etter et stort alkoholinntak i forbindelse med arbeid strider imot Forsvarets juridiske rammer (Militær straffelov, 1902, § 72).

Svar fra spørreskjemaet viser at det er 55,3 % (Se tabell 12) som ofte drikker fordi det smaker godt, og det er 74,2 % (Se tabell 12) som av og til eller oftere drikker fordi maten de spiser

smaker bedre med alkohol. Dette er sunne verdier for konsum av alkohol og strider ikke imot holdningene eller verdiene til Forsvaret. Kun 3 % oppgir at de drikker av og til for å takle stress (Se tabell 12), og 3,8 % drikker av og til for å glemme (Se tabell 12). Dette er lave tall og selv om det fortsatt er noen kadetter som av og til har dette uheldige årsaksforholdet, så vil det kunne regnes som et produkt av egne drikkevaner og ikke som en del av drikkekulturen på Krigsskolen. Det er derimot 63,6 % som av og til eller oftere drikker for å bli full (Se tabell 12). Dette strider mot forsvarsjefens pålegg om måtehold ved nytelse av alkohol (Forsvarssjefen, 2009). Det er heller ikke en sunn måte å drikke på, spesielt med tanke på effektene alkohol har på bedømmelsesevne og hvordan det øker risikoen for skader, ulykker og vold (Hånes, 2015). Det er 39,5 % som i noen eller høyere grad har vært bekymret for alkoholkonsumet til en medkadett (Se tabell 13). Dette indikerer at det finnes kadetter på skolen som kan ha et usunt forhold til alkohol. En offiser er og skal være et forbilde til etterfølgelse ifølge Offiserskodeksen. Det å ikke klare og kontrollere sitt inntak av alkohol går ikke overens med denne kodeksen.

På fritekstsvarene så blir seksuell trakassering nevnt som dysfunksjonelt aspekt av drikkekulturen (Se figur 3). Selv om det kun var 3 informanter som nevnte dette, så blir det likevel nevnt. Under punktet respekt i verdigrunnlaget så står det spesifikt at slik oppførsel ikke skal forekomme (Forsvaret, 2011, s 9).

Drikkepress er en hendelse som ikke skal forekomme, dersom alle har gjensidig respekt for hverandre. Det er 53 % som har følt drikkepress i noen eller høyere grad på skolen eller skolerelaterte sammenkomster (se tabell 13). Det er også 46,3 % som i noen grad eller mer har bidratt til drikkepress på skolen (Se tabell 13). Drikkepress ble også nevnt i fritekstsvarene på undersøkelsen i noen besvarelser (Se figur 3). Det at så mange har nevnt at de har blitt utsatt for, eller bidratt til drikkepress tyder på at drikkepress kan være en del av drikkekulturen på Krigsskolen. Dersom det er drikkepress på skolen strider dette imot RAM verdiene og Hærens Offiserskodeks på mange områder. I Offiserskodeksen står det at en Offiser skal være omsorgsfull. Han skal sette seg inn i en annens situasjon og respektere det enkelte mennesket, uansett bakgrunn (Generalinspektøren for Hæren, u.å.). T-testen viste også at det er de som drikker mye som står for drikkepresset på Krigsskolen.

Når det kommer til hvordan kadettene selv ser på drikkekulturen på Krigsskolen, så var det to spørsmål som ble stilt. Ved det første spørsmålet ble kadettene spurt om de mente at drikkekulturen er i overensstemmelse med RAM-verdiene. Det var 71,3 % som i noen eller større grad var enige med at drikkekulturen er forenelig med RAM verdiene (Se tabell 13). Ved det andre spørsmålet ble kadettene spurt om de var enige med påstanden om at drikkekulturen på Krigsskolen er sunn. Her var det 77,3 % som i noen grad eller mer var enig i påstanden (Se tabell 13). Dette tyder på at majoriteten av kadettene er fornøyde med drikkekulturen. De ulike T-testene viser interessante funn. I en av testene kommer det frem at de som drikker mest også er de som synes at drikkekulturen er mest forenelig med RAM verdiene. Videre viser resultatet fra en annen test at de som har et høyt alkoholforbruk også mener at drikkekulturen på Krigsskolen er sunn. En tredje T-test viser at det er de kadettene med et høyt alkoholinntak som står for store deler av drikkepresset i kulturen. Dette kan tyde på en form for gruppetenkning. Et av hovedsymptomene på gruppetenkning er konformitetspress mot avvikere. Et eksempel på dette kan være når de som drikker mye utøver et drikkepress på de som drikker mindre.

6 Konklusjon

Utgangspunktet for denne bacheloroppgaven var et ønske om å kartlegge hvorvidt drikkekulturen på Krigsskolen speiler forsvarets verdier. I oppgaven har det blitt anvendt et spørreskjema som hjelp for å kartlegge Krigsskolens drikkekultur. Funnene fra denne kartleggingen diskuteres videre i forbindelse med de verdier og holdninger Forsvaret mener offiserer bør ha. I resultatkapittelet kom det frem interessante funn som speiler både gode og dårlige verdier. Disse ble diskutert i diskusjonskapittelet oppimot RAM-verdiene og Hærens Offiserskodeks. Med tanke på de funnene som har blitt avdekket så fremstår deler av Krigsskolens drikkekultur på en måte som samsvarer dårlig med de verdier som en offiser skal stå for. Funnene viser ikke entydig at kulturen er dårlig, men de avdekker at det er noen aspekter der drikkekulturen ikke lever opptil de krav som stilles av en kommende offiser og krigsmann. Drikkekulturen har mange gode sider ved seg, for eksempel ved at den kan være en del av en sosialiseringarena der kadetten kan senke skuldrene, videre kan en slik arena være et sted hvor kadetten kan bli bedre kjent med sine kollegaer. Majoriteten av kadettene viser at de synes drikkekulturen er bra, og at den er i overenstemmelse med RAM verdiene. Dette synspunktet virker som en form for gruppetenkning fra kadettene fordi de vil ta vare på en kultur som de setter pris på. Med bakgrunn i de forutsetningene som er satt for denne oppgaven konkluderes det med at drikkekulturen på Krigsskolen på mange punkter ikke speiler de verdiene Hæren vil at en offiser skal stå for.

Det er forfatterens anbefaling å se nærmere på hvilke helsemessige konsekvenser drikkekulturen kan ha, da både med tanke på fysiologisk og psykiske aspekter. I forbindelse med de fysiologiske konsekvensene mener undertegnede at det vil kunne være interessant å se nærmere på om dagens drikkekultur i Forsvaret er forenelig med de krav som stilles til soldaters fysiske helse. Med tanke på det psykologiske aspektet mener undertegnede at det er flere sider som det vil kunne være både interessant og viktig å se nærmere på. Deriblant alkoholforbruk i forbindelse med soldaters evne til å takle krigserfaringer og andre traumatiske opplevelser. Det kan også være interessant å undersøke om spesifikke intervensjoner kan være med på å danne en sunnere drikkekultur. Dette kan eksempelvis

gjøres gjennom bevisstgjøring av regler og normer på ved hjelp av forskjellige medier og kommunikasjonskanaler, i form av kampanjer eller aksjoner.

7 Referanser

Bøker:

Bang, H. (2011). *Organisasjonskultur / Henning Bang*. Oslo: Universitetsforlaget

Christoffersen, L. Johannessen, A. og Tufte, P.A. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode / Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte og Line Christoffersen*. Oslo: Abstrakt.

Forsvarets overkommando/Hærstaben. (1974). *UD 3-1: Veiledning i militært lederskap*. Oslo: Aktietrykkeriet.

Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode / Dag Ingvar Jacobsen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Janis, I.L. (1979). *Groupthink*. I Kolb D.A., Rubin I.M. & McIntyre J.M. (red.) *Organizational Psychology*. New Jersey: Prentice Hall

Kroeber, A.L. og Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions / Alfred Louis Kroeber and Clyde Kluckhohn*. New York: Vintage Books.

Strand, T. (2007). *Ledelse, organisasjon og kultur / Torodd Strand*. Bergen: Fagbokforlaget

Rapporter, oppgaver, spørreskjema og artikler:

Forsvaret (2011). *Forsvarets verdigrunnlag*. Oslo: Forsvaret.

Forsvarssjefen (2009). *Direktiv for Forsvarets rusforebyggende arbeid*. Oslo: Forsvaret.

Generalinspektøren for Hæren (u.å.). *Hærens Offiserskodeks*. Oslo: Hæren

Horverak, Ø, og E. Bye (2007). *Det norske drikkemønsteret. En studie basert på intervjudata fra 1973-2004*. SIRUSrapport nr 2/2007.

National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (2005), *The Physicians' Guide to Helping Patients With Alcohol Problems*. Washington, DC: Government Printing Office 1995; Publication NIH 95-3769

Penn State Pulse division of student affairs (2011). *Student Drinking Spring 2011*. Hentet 1. februar 2015 fra <http://studentaffairs.psu.edu/assessment/pdf/163.pdf>

Reid M. Carrington, PhD, MD; David A. Fiellin, MD; Patrick G. O'Connor, MD, MPH (1999). *Hazardous and Harmful Alcohol Consumption in Primary Care*. Arch Intern Med. 1999

Ruth, C, Eng (2007). *The student alcohol questionnaire(SAQ)*. Indiana university: Bloomington. Hentet 1. februar 2015 fra <http://www.indiana.edu/~engs/quest/saq.html>

Skjæveland, Wenche Litsheim (2008), Masteroppgave ved Universitetet i Stavanger; *Alkoholbruk i et HMS perspektiv*

Wilhelmsen, Marit og Paulsen, Kari Anita Solaas (2008). *Levekårsundersøkelse 2008*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Nettsteder:

AKAN (u.å.). *Alkohol*. Hentet 3. mars 2015 fra <http://akan.no/rus-og-avhengighet/alkohol/>

Braut, Geir Sverre (2014). *Statistisk signifikans*. Hentet 30. mars 2015 fra https://snl.no/statistisk_signifikans

Center for Disease Control and Prevention (2014). *Fact Sheets - Binge Drinking*. Hentet 8. mars 2015 fra <http://www.cdc.gov/alcohol/fact-sheets/binge-drinking.htm>

Christophersen, Asbjørg S. Nesvåg, Ragnar & Ystrøm, Eivind (2015). *Alkohol og andre rusmiddel – Folkehelse rapporten 2014*. Hentet 10. mars 2015 fra <http://www.fhi.no/artikler/?id=110521>

Folkehelseinstituttet (2015). *Alkoholpromille*. Hentet 4.mars 2015 fra <http://www.fhi.no/tema/alkohol/promille>

Horverak, Øyvind (2009). *Norskdrikkekultur og alkoholpolitikk*. Hentet den 23. mars fra <http://www.forebygging.no/Artikler/Intervjuer-med-utvalgte-fagfolk-som-presenterer-veldokumenterte-metoder-og-tiltak-i-forebyggende-arbeid/Norsk-drikkekultur-og-alkoholpolitikk/>

Hånes, Hanna (2015). *Alkohol - fakta om forbrenning av alkohol (etanol) i kroppen*. Hentet 4. mars 2015 fra http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=List_6212&Main_6157=6263:0:25,5736:1:0:0:::0:0&MainContent_6263=6464:0:25,5737:1:0:0:::0:0&List_6212=6218:0:25,5745:1:0:0:::0:0

Hånes, Hanna (2015). *Alkoholforbruk i Norge*. Hentet 10. mars 2015 fra <http://www.fhi.no/artikler/?id=70820>

Kessing, Lars Vedel (2014). *Alkohol, fakta*. Hentet 4. mars 2015 fra <https://www.sundhed.dk/borger/sygdomme-a-aa/psyke/sygdomme/alkohol/alkohol-fakta/>

National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA) (2003). *Recommended Alcohol Questions*. Hentet 1. februar 2015 fra <http://www.niaaa.nih.gov/research/guidelines-and-resources/recommended-alcohol-questions>

Rouse, Margaret (2013). *Correlation*. Hentet 29. mars 2015 fra <http://whatis.techtarget.com/definition/correlation>

Schackt, Jon (2014). *Kultur. I Store norske leksikon*. Hentet 19. mars 2015 fra <https://snl.no/kultur>

Store norske leksikon (2014). *Korrelasjon*. Hentet 29. mars 2015 fra <https://snl.no/korrelasjon>

Tidligintervensjon (u.å.). *Hva er risikofylt forbruk?* Hentet 3. mars 2015 fra <http://www.tidligintervensjon.no/Tema/Voksne/Helse/Grunn-til-bekymring/Hva-er-risikofylt-forbruk/>

Verdens Gang (2014). *Ny drikkekultur bekymrer Folkehelseinstituttet*. Hentet 23. mars 2015 fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/helse/ny-drikkekultur-bekymrer-folkehelseinstituttet/a/23243137/>

Wiker, Liv Merete(red) (2013). *Rusmidler i Norge*. Hentet 23. mars 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/tema/helse-og-omsorg/psykisk-helse/rus/rusmidler-i-norge/id439352/>

World Health Organization (2015). *Alkohol*. Hentet den 8. mars fra <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs349/en/>

Lover:

[Militær straffelov (1902)]. (2008). *Lov av 22. mai 1902 nr. 13 Forbrydelser og Forseelser med Hensyn til særegen Tjenesteplikter og den militære Orden*. Oslo: Tanum

Vedlegg

Vedlegg A: Spørreundersøkelse

Vedlegg B: Resultat fra spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelse for Bacheloroppgave

Av Kadett Christian Støring Bakken, Kull Sønsteby

Dette er en undersøkelse som ser på å kartlegge drikkevaner og -kultur på Krigsskolen. Undersøkelsen er anonym og utfylte skjemaer behandles konfidensielt. Den vil ta ca. 10 minutter å besvare.

Takk for at du hjelper meg med å samle data til min bacheloroppgave!

Merk: veiledning om antall alkoholenheter er nederst på denne siden..

1. Alder: 20-25 ___ 26-30 ___ 31- ___

2. Antall år i Forsvaret: ___

3. Driker du alkohol? Ja ___ Nei ___

Hvis «nei», svar kun på spørsmål under kategorien «Hvor enig er du med følgende påstander» på neste side.

	Daglig	Ukentlig	Månedlig				
Hvor ofte drikke du en alkoholholdig drikke?							
	1-2 Ganger	3-4 Ganger	5- eller mer				
Hvis ukentlig							
	1 Gang	2-3 Ganger	4- eller mer				
Hvis månedlig							
	1-2 Enheter	3-4 Enheter	5- eller flere				
Når du først drikker, hvor mange enheter pleier du å drikke?							
	Aldri	Sjeldent	Av og til	Ofte	Alltid		
Hvor ofte drikker du 5(hvis kvinne 4) enheter alkohol innenfor en 2 timers periode?							
	1-3	4-7	8-11	12-17	18-23	24-35	36-
Innenfor det siste året, hva er det største antall enheter du har drukket i løpet av 24 timer?							
Har alkoholkonsumet ditt ført til:					Ja	Nei	
At du har reparert dagen derpå?							
Problemer i hjemmet?							
Ikke klart å huske deler av foregående kveld?							
Skadet deg?							
Vært i slåsskamp?							
Forsovet deg/gått glipp av en time på skolen?							
Hatt vansker med å konsentrere deg på skolen?							
Ytet dårlig på et arbeid eller en prøve?							
Gjort noe du senere har angret på?							
Vært i en krangel?							
Hatt skyldfølelse for å ha drukket?							

Type	Pils		Sterkt øl	Vin		Hetvin		Brennevin	
Mengde	0.33l	2 ½-litere	2x 0.33l	1 Glass	1 Flaske	1 Lite glass	1 Flaske	4cl	1 flaske
Alkohol enheter	1	3	3	1	6	1	10	1	18

Hvor ofte gjør du følgende tiltak for å kontrollere alkoholinntaket ditt?	Aldri	Sjeldent	Av og til	Ofte	Alltid
Spise et godt måltid før du skal drikke?					
Holde tellingen på hvor mye du har drukket?					
Sette deg selv en grense for hvor mye du skal drikke?					
Drikke vann eller lignende drikker mellom de alkoholholdige?					
Roet ned alkoholinntaket til 1 enhet pr. time?					
Med vilje mikset drinkene dine med mindre alkohol enn vanlig?					
Hvorfor drikker du?	Aldri	Sjeldent	Av og til	Ofte	Alltid
For å bryte «isen»?					
For å takle stress?					
For å komme i humør?					
For å passe inn?					
Fordi det smaker godt?					
For at maten smaker bedre?					
Fordi det har blitt en vane?					
For å bli full?					
For å øke selvtilliten?					
For å glemme?					
Fordi det forventes av meg?					
Hvor enig er du med følgende påstander:	I svært liten grad	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad
Krigsskolen legger i for stor grad til rette for drikking					
Jeg har følt drikkepress på skolen eller skolerelaterte sammenkomster					
Jeg har selv bidratt til at andre kan ha følt drikkepress					
Jeg har opplevd å vært bekymret for en medkadett sitt alkoholkonsum/drikkevaner					
Jeg mener drikkekulturen på Krigsskolen er i overensstemmelse med RAM-verdiene.					
Drikkekulturen på Krigsskolen er sunn					
Hva synes du er funksjonelle aspekter ved drikkekulturen på Krigsskolen?					
Hva synes du er dysfunksjonelle aspekter ved drikkekulturen på Krigsskolen?					

Vedlegg B: Resultat fra spørreundersøkelsen

Tabell 1	
Alder	Prosent
20-25	68,90 %
26-30	27,30 %
31-	3,80 %

Tabell 2	
Antall år i forsvaret	
0	0,80 %
2	1,50 %
3	14,40 %
4	23,50 %
5	25,00 %
6	10,60 %
7	6,80 %
8	6,80 %
9	3,00 %
10	2,30 %
11	3,80 %
12	0,80 %
18	0,80 %
M	5,4545
SD	2,45684

Tabell 3	
Drikker du alkohol	
Ja	98,50 %
Nei	1,50 %
M	1,0152
SD	0,12262

Tabell 4	
Hvor ofte drikker du?	
Ukentlig	49,20 %
Månedlig	49,20 %
M	2,4621
SD	0,58486

Tabell 5	
Hvis ukentlig	
Ikke svart	49,20 %
1-2 ganger	47 %
3-4 ganger	3,80 %
M	0,5455
SD	0,57111

Tabell 6	
Hvis månedlig	
Ikke svart	49,20 %
1-2 ganger	9,80 %
3-4 ganger	36,40 %
5+	5,30 %
M	0,9848
SD	0,01034

Tabell 7	
Når du først drikker, hvor mange enheter pleier du å drikke?	
1-2 enheter	12,10 %
3-4 enheter	25 %
5+	61,40 %
M	2,4261
SD	0,76573

Tabell 8	
Hvor ofte drikker du 5 (hvis kvinne 4) enheter på 2 timer?	
Aldri	6,80 %
Sjeldent	41,70 %
Av og til	34,80 %
Ofte	12,10 %
Alltid	2,30 %
M	2,5455
SD	0,95201

Tabell 9	
Innenfor det siste året, hva er det største antall enheter du har drukket i løpet av 24 timer?	
1-3 enheter	1,50 %
4-7 enheter	9,10 %
8-11 enheter	26,50 %
12-17 enheter	32,60 %
18-23 enheter	16,70 %
24-35 enheter	9,10 %
36+	1,50 %
M	3,7803
SD	1,3721

Tabell 10					
Spørsmål	ja	nei	M	SD	
1 Reparert dagen derpå	28,80 %	69,70 %	1,6818	0,49913	
2 Problemer i hjemmet	4,50 %	93,90 %	1,9242	0,31794	
3 Ikke husket deler av kvelden	77,30 %	21,20 %	1,197	0,43579	
4 Skadet deg	35,60 %	62,90 %	1,6136	0,51907	
5 Vært i slosskamp	15,20 %	83,30 %	1,8182	0,42477	
6 Forovet deg/gått glipp av skole	25 %	73,50 %	1,7197	0,48354	
7 Vansker med å konsentrere deg	42,40 %	56,10 %	1,5455	0,52949	
8 Ytet dårlig på et arbeid eller en prøve	19,70 %	78,80 %	1,7727	0,45552	
9 Gjort noe du har angret på	66,70 %	31,80 %	1,303	0,4933	
10 Vært i en krangel	54,50 %	43,90 %	1,4242	0,52598	
11 Hatt skyldfølelse for å ha drukket	25,80 %	72,70 %	1,7121	0,48693	

Tabell 11								
Spørsmål	Aldri	Sjeldent	Av og til	Ofte	Alltid	M	SD	
1 Spist et godt måltid	3 %	4,50 %	31,80 %	49,20 %	9,80 %	3,5379	0,95234	
2 Holde tellingen på hvor mye	13,60 %	30,30 %	23,50 %	27,30 %	3,80 %	2,7273	1,1597	
3 Sette en grense	18,20 %	27,30 %	34,80 %	15,90 %	2,30 %	2,5227	1,08047	
4 Drikke vann imellom	2,30 %	24,20 %	37,10 %	26,50 %	8,30 %	3,0985	1,03275	
5 1 enhet i timen	22,00 %	34,80 %	29,50 %	11,40 %	0 %	2,2576	1,00092	
6 Mikset med mindre alkohol	30,30 %	32,60 %	25 %	10,60 %	0 %	2,1288	1,01444	

Tabell 12								
Spørsmål	Aldri	Sjeldent	Av og til	Ofte	Alltid	M	SD	
1 Bryte isen	20,50 %	31,80 %	36,40 %	9,80 %	0 %	2,3258	0,96104	
2 Takle stress	73,50 %	22,00 %	3,00 %	0 %	0 %	1,2652	0,5366	
3 Komme i humør	9,10 %	12,10 %	34,80 %	34,80 %	6,80 %	3,1136	1,1435	
4 Passe inn	37,90 %	31,10 %	25,80 %	3,80 %	0 %	1,9242	0,92151	
5 Fordi det smaker godt	2,30 %	3,80 %	15,20 %	55,30 %	3,80 %	3,8636	0,97896	
6 Mat smaker bedre	11,40 %	12,90 %	34,80 %	33,30 %	6,10 %	3,053	1,14128	
7 Det har blitt en vane	50,80 %	25,00 %	16,70 %	5,50 %	1,50 %	1,7652	1,00274	
8 For å bli full	13,60 %	21,20 %	43,20 %	17,40 %	3,00 %	2,7045	1,05381	
9 Øke selvtilit	37,90 %	35,60 %	20,50 %	4,50 %	0 %	1,8864	0,90501	
10 For å glemme	87,10 %	7,60 %	3,00 %	0,80 %	0 %	1,1439	0,51144	
11 Det forventes	40,90 %	22,70 %	24,20 %	9,80 %	0,80 %	2,0227	1,08751	

Tabell 13								
Spørsmål	I svært liten grad	I liten Grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad	M	SD	
1 Krigsskolen legger til rette for drikking	9,80 %	25,00 %	34,10 %	28,00 %	3,00 %	2,8939	1,02083	
2 Har følt drikkepress	18,20 %	28,80 %	37,90 %	13,60 %	1,50 %	2,5152	0,99222	
3 Biddratt til drikkepress	21,20 %	32,60 %	37,90 %	7,60 %	0,80 %	2,3409	0,92323	
4 Bekymret for medkadett	32,60 %	27,30 %	20,50 %	11,40 %	7,60 %	2,3182	1,26803	
5 Overenstemmelse med RAM	9,10 %	17,40 %	39,40 %	25,80 %	6,10 %	2,9545	1,11796	
6 Er drikkekulturen sunn	5,30 %	17,40 %	35,60 %	34,10 %	7,60 %	3,2121	0,99641	